

Omschrijvingen presentaties en workshops werkconferentie Consortium Propallia 16 mei 2019

Plenaire opening

'Je bent eigenlijk helemaal alleen' door Bas Haring, volksfilosoof en auteur, Universiteit Leiden

Contact, ontmoeten en samen zijn, mooie begrippen die rond het einde van het leven vaak genoemd worden. Begrippen die ook vragen oproepen. Contact is niet alleen lieflijk, het kan ook schuren, er is ook conflict. Ook dat is deel van de werkelijkheid. Hoe verhoud je je daartoe. En waarom worden die begrippen met name zo belangrijk aan het einde van het leven? Heb je dan in de jaren daarvoor wellicht iets laten liggen? En is contact en ontmoeten wel zo zaligmakend als we vaak beweren? Soms levert het niet hebben van contact en ontmoeting veel op. Durf je daarin als professional te kiezen? Volksfilosoof Bas Haring neemt u mee op ontdekkingsreis in de wondere wereld van het ontmoeten of juist niet ontmoeten.

Workshop 1

Onderwijs ontmoet palliatieve zorg door Roukayya Oueslati en Karin Weisfelt, docenten Haagse Hogeschool, e.a.

In de workshop 'Onderwijs ontmoet palliatieve zorg' krijgen de deelnemers de mogelijkheid kennis te maken met diverse interactieve, inspirerende werkvormen om het thema Palliatieve Zorg binnen het onderwijs te behandelen. De aangeboden werkvormen zijn zowel op mbo, hbo en wo niveau inzetbaar. Deskundigen met het werken met deze werkvormen zijn aanwezig en gaan met de deelnemers hierover in gesprek.

Workshop 2

Moreel beraad – ontmoeten, ruimte maken, meebewegen, tot de kern komen door Rashwan Bafati, geestelijk verzorger LUMC

Hoe faciliteer je een ont-moeting tussen zorgprofessionals over goede zorg in een concrete ethische dilemma? In deze interactieve workshop ga jij dat zelf doen en beleven! Na een korte inhoudelijke inleiding over moreel beraad, haar belangrijkste uitgangspunten, en haar plek in de zorg – gaan we oefenen. Pak je kans, en begeleid een moreel beraad over een casus (verrassing, krijg je ter plekke te horen). Acteer als verpleegkundige, arts, chirurg, ethicus, familielid – en beleef en ervaar wat er gebeurt tijdens zo'n beraad als deelnemer.

Moreel beraad kent vele vormen, maar de uitgangspunten komen overeen. Dialoog, geen discussie. Ruimte, geen oordeel. Balans, geen conclusie of oplossing. Je oefent met en beleeft dialogische voorwaarden, je leert informatieve van suggestieve en retorische vragen onderscheiden, je leert een gezamenlijke reflectie te faciliteren op hoe iemand een ethisch dilemma beleeft en wat het voor iemand betekent. Je beleeft de architectuur van het ruimte scheppend luisteren met als outcome: iedere deelnemer weet: 'hier sta ik, hier sta ik voor' en het team weet 'hier staan we, hier staan we voor – dit is er te doen'. Zo'n ontmoeting is het gezamenlijk ontdekken van goede zorg in een concrete situatie waar een zorgprofessional mee in de knoop zit.

Van feiten, naar waarden, naar kansen. Oefen mee met de Arnhemse methode met een vleugje contemplatief luisteren (de gespreksmethodiek in de geestelijke verzorging van het LUMC, ontwikkeld door Hans Evers, diensthoofd Geestelijke Verzorging LUMC). 10 min. snelcursus, en dan 40 minuten moreel beraad! Schuif aan als voorzitter, of juist als een andere zorgprofessional en maak het mee!

Workshop 3

Ont-moeten: ethische aspecten van en in gesprek gaan over wel of niet behandelen in de palliatieve fase door afdeling medische ethiek LUMC

In Nederland is steeds meer aandacht voor overbehandeling van patiënten. In 2014 bracht het KNMG het rapport 'Niet alles wat kan, hoeft' uit. Hierin zijn knelpunten en aanknopingspunten geïdentificeerd om overbehandeling in de laatste levensfase in te perken. Het belangrijkste aanknopingspunt is dat er tenminste een gesprek moet plaatsvinden tussen patiënten en naasten en de zorgverleners om zorg op maat te kunnen leveren aan patiënten in de palliatieve fase en hun naasten. Ook benadrukt het rapport het overwegen van het 'laten' van een behandeling als middel om de kwaliteit van leven in de palliatieve fase te waarborgen. Deze workshop gaat in op de ontwikkelingen en standpunten rondom niet-moeten in de palliatieve fase. Daarnaast worden ervaringen over (over-)behandeling in de palliatieve fase gedeeld en aanknopingspunten voor verbetering binnen Propallia geïdentificeerd.

Workshop 4

Ontmoeting in de spreekkamer door Pieter Barnhoorn, huisarts-seksuoloog LUMC

In deze workshop zullen de volgende vragen centraal staan:

- Hoe ontmoet je in je eigen praktijk de ander (patiënt en diens naasten) daadwerkelijk?
- Wat doe je met de existentiële vragen die regelmatig onder de ogenschijnlijk medische hulpvraag zitten, als je hier niet speciaal voor opgeleid bent? Welke vragen stel je in zo'n geval?
- Wat zijn signalen dat een vraag existentieel van aard is of dat er een existentiële vraag onder de oppervlakte ligt?

Na een korte inleiding met ingrediënten uit onderstaande artikelen gaan we met elkaar aan de slag:

- <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/gastcolumn-mens-durf-te-leven-zonder-diagnose--bc926471/>
- <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/gastcolumn-zingeving-is-van-levensbelang-voor-iedereen~bfe1d3c22/>
- 2 of 3 casus uit de eigen praktijk

Workshop 5

Ontmoeten-in rouw door Jacinta van Harteveld Training en Begeleiding Rouw en Verlies

Ieder mens krijgt in zijn leven te maken met rouw en verlies. We zijn dus wat ze noemen: ervaringsdeskundigen. Echter als we iemand in rouw nabij willen zijn staan we vaak met lege handen. Ieder verlies en ieder mens blijkt anders. Een standaardgebruiksaanwijzing werkt niet. En we kunnen het ook niet oplossen in de zin dat we het gebeurde ongedaan kunnen maken. Wat kunnen we wel? In de workshop verkennen we met ervaringsverhalen als uitgangspunt hoe iemand met rouw te ont-moeten in alles wat er is en niet meer is, in het verdriet, de boosheid of de diepste wanhoop, in dat wat rouw los kan maken. We oefenen in ons oordeel terughouden en het tevoorschijn luisteren van de ander. E.e.a. krijgt theoretische inbedding in het duale procesmodel van Stroebe en Schut, waarbij we heen en weer bewegen tussen stilstaan bij het verlies en stilstaan bij het herstel.

Workshop 6

Ontmoet succesvolle quickwins en projecten uit de regio door Ineke Weverling, netwerkcoördinator palliatieve zorg Midden-Nederland, Ellen de Nijs, verpleegkundig specialist palliatieve zorg LUMC en Nienke Boogaard, onderzoekster LUMC in samenwerking met patiënten en naasten.

Consortium Propallia heeft als missie om de palliatieve zorg in de regio te verbeteren. De 3 belangrijkste verbeterpunten door de ogen van patiënten en naasten in de regio noordelijk Zuid-Holland zijn: 1) informatie en communicatie over palliatieve zorg, 2) begeleiding bij veranderingen in rollen en relaties en 3) goede overdracht en samenwerking tussen hulpverleners. Daarnaast geeft Propallia speciale aandacht aan twee doelgroepen: ouderen en niet-westerse migranten.

Propallia heeft diverse projecten, die o.a. met ZonMw financiering worden uitgevoerd. Daarnaast zijn er in de regio quickwins gestimuleerd: laagdrempelige, eenvoudige acties of producten die op korte termijn kunnen helpen de zorg te verbeteren. Voor deze workshop zijn enkele 'parels' uit deze acties, projecten en producten uitgelicht om de deelnemers te inspireren om zelf met de inzichten en tools aan de slag te gaan.

Tijdens de workshopronde zullen de volgende projecten en quickwins worden besproken:

- *Week van de Vraag*: Hoe kan je met een eenvoudige extra vraag beter aansluiten bij de behoeften van patiënten en hun naasten? De ervaringen met de Week van de Vraag worden in deze workshop toegelicht.
- *Leidsche gesprekshulp*: Patiënten en naasten weten niet altijd wat te verwachten van gesprekken over palliatieve zorg. Voorbeeld vragen kunnen hen helpen inzicht in zorgwensen en zorgbehoeften te krijgen, hen ondersteunen in het formuleren van hun eigen vragen en daarmee meer regie over het gesprek geven. In 2014 heeft het Palliatief Advies Team (PAT) LUMC de 'Leidse Gesprekshulp Palliatieve Zorg' (LGP) ontwikkeld. Er is inmiddels uitgebreid onderzoek gedaan naar de ervaringen van patiënten, naasten en zorgverleners met de LGP. In deze workshop zal de inhoud en het gebruik van de LGP worden besproken en zal worden gekeken of en hoe de LGP ook geschikt is voor gesprekken die andere hulpverleners hebben met patiënten over palliatieve zorg en het levenseinde.
- *Project Oog voor Naasten*. Naasten spelen een sleutelrol in het bieden van ondersteuning en zorg aan hun dierbaren. Zij pakken deze rol veelal vanzelfsprekend op en verliezen hierbij eigen behoeften vaak uit het oog. Naasten zijn hiermee niet alleen medezorgverlener maar ook medezorgvrager met eigen zorgbehoeften. In het project is een handreiking voor zorgverleners ontwikkeld hoe goede zorg aan naasten te geven voor en na het overlijden van hun dierbare in de ziekenhuis en verpleeghuis setting, evenals een informatiebrochure voor naasten.

Plenaire afsluiting

'Van de groef naar de Groove - Wat leert de muziek ons over ont-moeten? Door Rik Spann, musicoloog, schrijver en leiderschapstrainer

Via live gespeelde muzikale verhalen onderzoeken we samen, hoe we vanuit het alternatief perspectief van de muziekwereld op een menselijke, effectieve en creatieve manier met elkaar kunnen communiceren en omgaan. Ontmoeten betekent in deze context, dat we leren hoe creatieve meesters uit de muziekwereld zich van de groef (vastgeroeste, verouderde patronen) naar de Groove (een opgefrist, creatiever en swingender bestaan) wisten te bewegen. En hoe wij hier lessen uit kunnen leren die ons helpen om samen op een mooie en constructieve manier vorm te kunnen geven aan onze persoonlijke en gezamenlijke uitdagingen, kansen en mogelijkheden.